

Dag 3. Bad Fredeburg-Winterswijk

Het gaat niet goed met het natuurlijke oerbos, dat veel te lijden heeft van o.a. de zure regen. De oorspronkelijke langzaam groeiende loofbossen zijn grotendeels vervangen door aantrekkelijkere naaldbomen. Deze kunnen namelijk dienstdoen als kerstboom, bovendien leveren ze goedkope houtsoorten als grenen en vuren. In de hoger gelegen delen van de bossen vallen de kale plekken steeds meer op, redenen zijn o.a. de aanleg van afdalingshellingen. De wintersport wordt ook in het Sauerland steeds populairder.

Populair zal deze laatste tocht ook voor u worden, hij brengt u door streken, bergen en dalen die niet zo bekend zijn.

U toert vanaf uw hotel via het mooie dal naar Winterberg.

Langs de Lamelofebach verlaat u Winterberg en daalt het dal in dat links en rechts door hoge dennen gemarkeerd wordt.

U ziet wat kleine plaatsjes, Silbach, Siedlinghausen en Brunskappel.

U neemt in het centrum van Brunskappel de weg naar Elpe, moet terugschakelen en u kunt zich gaan opmaken voor een fikse klimpartij.

Fel doordraaiende klimmen brengen u in zeer korte tijd naar de top van de Braberg (676m), vanwaar u schitterende vergezichten heeft over het Schloss Wildenberg, het dal en de Sperrenberg (725m).

Net zo fel als u geklommen bent, gaat het ook weer naar beneden tot in Elpe, waar u op de K16 uitkomt en vervolgens de klim naar Heinrichsdorf krijgt.

Geleidelijk klimt de weg naar het hoogste punt van de bergkam en laat u beslist even in Heinrichsdorf stoppen. Een kolenwagen met de tekst Glück Auf 1854 op een hoek en mooie vergezichten in het diepe dal zijn een stop zeker waard. Wasserfall op het bord en iets verder komt u in het gelijknamige dorp.

De Plästerlegge, de grootste waterval van het Sauerland stort zich bij Wasserfall van een 30m hoge rots naar beneden. In de winter is het een flinke bult water, maar 's-zomers wordt de stroom neervallend water smaller.

Een andere flinke stroom komt u enkele kilometers verder bij Fort Fun tegen, het avonturenpark in westernstijl wordt druk bezocht. Een stoeltjeslift brengt u vanaf het vakantiepark naar de top van de Struppelberg (732m) met mooi uitzicht.

Een andere attractie ligt enkele kilometers na het plaatsje Andreasberg (ook weer een karretje) in Ramsbeck. Daar komt u in het dal van de Valme, eens omschreven als het 'Californië van Westfalen'. Na grote investeringen bleken de mijnen van Ramsbeck nauwelijks zink- en looderts te bevatten. In 1974 werd de laatste mijn dan ook gesloten. Nu resten alleen nog wat treinwagons in de dorpen en het interessante Erzbergbaumuseum.

Bij het museum kunt u 1,5 km in een mijnschacht afdalen, ex-mijnwerkers verzorgen er

rondleidingen op lorries.

Na Ramsbeck toert u door het rustige Nierbachtal over smalle wegen die driftig over een bergkam op en neer gaan. Langs de rivier de Nierbach rijdt u op Meschede af.

Hoog boven het aardige stadje Eversberg pronkt de ruïne van een burcht uit de 13^e eeuw.

In de Mittelstrasse staat tussen de vele vakwerkhuizen het Heimatmuseum waar de geschiedenis van de burcht wordt belicht.

Na een uitzicht over viaducten, gaat u op weg naar Hirschberg om de stilte en de bossen weer op te gaan zoeken.

Net voor Warstein gaat u de smalle L735 op die door de zuidkant van het Arnsberger Wald gaat. Rechts ligt de druipsteengrot Bilsteinhöhle. Een deel van de grot werd in de laatste ijstijd bewoond door jagers. In 1887 zijn er beenderen van prehistorische mensen, holenberen en rendieren gevonden.

De weg door het natuurpark Arnsberg met 8 km gevaarlijke bochten is er een van grote klasse. Het is slingeren over smalle bij motorrijders zeer geliefde wegen met onoverzichtelijke bochten. U volgt deze weg tot het stadje Arnsberg, dat tot de drukke stekjes van de Sauerlandgangers gerekend moet worden.

Het stadje met zijn oude stadskern wordt door de Ruhr omspoeld en de eens zo mooie Burcht is vervallen tot een ruïne. De Alte Markt vol met 17^e en 18^e eeuwse huizen is het belangrijkste plein van de stad. Op deze Oude Markt staat ook het Alte Rathaus uit 1710 met een madonna in de gevel. Via smalle straatjes kunt u naar de Schlossberg klauteren, waar u een fraai uitzicht heeft over de stad en het Ruhrdal.

U beklimt de berg natuurlijk met de motor, waarbij het indraaien van de B229 wat problemen kan geven. U volgt de smalle weg naar Neuhaus en als u van stille bossen houdt, dan bent u hier op de juiste plaats want rondrijden door het prachtige Arnsberger Wald is uren vol te houden.

U ziet dichte struiken die afgewisseld worden door hoge bomen, kabbelende riviertjes slingeren tussen het groen en kleine houten bruggetjes brengen u naar de overzijde.

Hoe verder u het bos ingaat hoe lager de bergen worden, links ligt de Oerberg (370m) en rechts de Pahnkopf (413m).

Tussen de bergen door slingert u over een lint door het gehucht Neuhaus en langs het Wildpark Völlinghausen. Ruim tien kilometer duurt de pret en dan is er toerisme. U komt aan de Möhnesee en vervolgt via de Südrandweg waar zelfs de Engelsen een eigen zeilschool hebben. U steekt via een van de 3 bruggen het grote stuwmeer over.

Na de dikke brug draait u links naar de noordzijde en kunt rechts op het terras in Delecke aanschuiven bij het verzamelpunt voor motoren.

Uw routebeschrijving loodst u na Niederense om het Ruhrgebied en een knooppunt van snelwegen heen de bergen uit.

In Werl kan de liefhebber van de hamburger zich even uitleven om vervolgens bij Hilbeck de stilte

van het Zuid-Münsterland op te gaan zoeken. Onder u langs raast het verkeer door het Ruhrgebied, waarvan de lucht gelukkig wat begint op te klaren.

Het zicht wordt op weg naar Lenningsen ruimer, korenvelden hebben de struiken afgelost en de bossen zijn vervangen door windmolenparken. De wegen worden smaller, de fietsroutes talrijker, u ziet druk hooiende boeren op de akkers en bescherming tegen de zon biedende dreven voeren u door het open land.

Dit is het door de streekbewoners zo genoemde 'Bioland', waar voor elk wel wat te koop is. U doorkruist beschermde natuurgebieden en komt in het stadje Bönen op de eerste drempels. Een mooi winkelcentrum, wat brede straten en vervolgens de L665 naar Hamm.

Hamm is de grootste stad van de industrie- en mijnbouwzone aan de Lippe en heeft nog twee actieve steenkoolmijnen, in de bodem zit groene mergel. Het enorme spoorwegemplacement van Hamm is een van de grootste goederen overslagplaatsen van Europa.

U draait weg van de industrie, houdt het open zicht en steekt op weg naar Rhünthe de Lippe over. Hier ligt ook de jongste zeer gasrijke laag steenkool van de streek, maar er moet wel meer dan 1000 m voor worden afgedaald.

Ook de natuur blijft bekoren, smalle wegen brengen u naar het gezellige centrum van Bork, dat een leuk oud plaatsje is. De Hauptstrasse is smal, niet voor doorgaand verkeer geschikt, maar de moeite om even in stil te staan.

Als u van sluizensystemen houdt, rijdt dan enkele kilometers door naar Waltrop dat bekend is om zijn sluizencomplex in het Dordmund-Emskanaal. Daar liggen de oude en nieuwe sluis die beide een hoogte van 14 meter overbruggen. Het is eigenlijk een constructie uit 1890 van grote scheepsliften. Met een hydraulisch systeem wordt een grote waterbak van 5000 ton compleet met schip 14 meter omhoog gehesen naar het Dordmund-Emskanaal, of neergelaten naar het Rhein-Hernekanaal. De grotere sluis met hetzelfde systeem is vanaf 1962 voor het moderne scheepvaartverkeer beschikbaar. Een gewone schutsluis ligt er voor nood.

De wegen in de omgeving van Bork, Vinnum en Olfen zijn schijnbaar alleen voor de recreant aangelegd, het is er stil en campings liggen eenzaam in donkere bossen op toeristen te wachten. Na Olfen krijgt u vijf verschillende heidevelden voor de wielen eerst de Röhagener Heide, en vervolgens de Eversumer Heide. U bevindt zich in een groene streek tussen Lippe en Stever, een gebied dat erg in trek is bij het dagtoerisme en op vele plaatsen bordjes met verboden toegang heeft staan. Ook de maximum snelheid overtreden is niet aan te raden want door de vele ongelukken van motorrijders wordt er in de Kökelsumer- en Strübings Heide driftig gecontroleerd. Een kunstwerk bij het buurtschap Antrup, waarbij aardappelen en worst aangeprezen worden en een schitterend natuurgebied met de naam 'Die Haard' in de buurt van Westrup.

Via de mooiste van de vijf heidevelden, de Westruper Heide rijdt u de L652 op.

Vergezichten links en rechts over heidevelden, drommen fietsers en veel wandelaars tussen heidevelden en Stausee. Ook hier slaat de handel toe, vette happen, ijsjes, en poppenkarren

langs weg no 56 die het meer met Lüdinghausen verbind.

U steekt de doorgaande weg en de Halter See over en ziet een klein spoorwegstationnetje, oude grote boerenschuren en ruime huizen aan mooie lanen liggen. De naam van het dorp is Sythen, waar u het Natuurpark Hohe Mark ingaat.

Met zijn 1000 km² is de Hohe Mark een van de grootste natuurparken van West-Duitsland. U vindt er net na Lavesum het Natuurwildpark Granat met de Granatberg, de Galgenberg en de Kortenberg. Dat het een geliefd gebied is blijkt wel uit de meer dan 100 parkeerterreinen, maar ook uit de vele waarschuwborden voor motoren.

Onder de rook van Reken komt u in Klein Reken, waar het zicht ruimer wordt. Hier is het waar Schloss Lembeck ligt, een 14^e eeuwse waterburcht die aan het einde van de 17^e eeuw uitgebreid werd tot een groot slot. Omdat het slot, in de ridderzaal worden concerten gegeven, uit een apart door water omgeven voor- en achtergedeelte bestaat, is het uniek.

U gaat Ramsdorf en vervolgens buurtschappen in de Weseker Mark bekijken.

Smalle geasfalteerde boerenwegen slingeren door Krübling en Gemener Diek op Weseke af, waarna u over de 525 Oeding bereikt.

Slechts 1 kilometer verder zit u in Nederland waar de Achterhoek en Winterswijk wacht.

Een dicht net van wandel- en fietspaden in een uniek natuurgebied komt op u af en aan de Steengroeveweg bij Ratum krijgt u zelfs oude aardlagen te zien. Ze behoren bij de Winterswijkse steengroeven die maar liefst 25 meter in de bodem dringen en te betreden zijn. Het betreden is niet zonder gevaar maar wel bijzonder en een avontuurlijke belevenis, u kunt er o.a. zoeken naar fossielen en mineralen.

Winterswijk zelf heeft een laat-gotische hervormde kerk uit 1507, prachtige Saksische boerderijen en natuurlijk de 'Heerlijke Hoffelijkheden' van Hotel De Frerikshof waar de tocht eindigt.